

הביטחוניסטים

י"ט בטבת ה'תשפ"ב, 23 בדצמבר 2021

חוות דעת ביטחונית: נחיצות האחיזה הישראלית בחומש

השטח ההררי שעליו הוקמה היאחזות הנח"ל "מעלה נחל", שאוזרחה לאחר מכן לשוב בשם "חומש", ממוקם בנקודה ייחודית מבחינה ביטחונית, הן בהיבט המרחבי והן בהיבט המקומי.

מבחינת המרחב, חולש המקום באופן יוצא דופן מגובה של כ-650 מ' מעל פני הים על כל המורדות של השומרון לכיוון המרחב המישורי של נתניה וחדרה, כביש 6 ומישור החוף. באופן מקומי הוא חולש על ציר 60, שהוא הציר הראשי צפון-דרום לאורך גב ההר בקטע שבין שכם לג'נין בגזרה חיונית שבין 3 כפרים הממוקמים בסמוך לכביש: סילת א-דהר מצפון, בורקא מדרום ובזאריה ממערב. אלו כפרים הנחשבים לעוינים ובעלי פוטנציאל גבוה לסכן את התנועה על הציר הסמוך להם. גבעת חומש צופה עליהם ומספקת שליטה ביטחונית, דהיינו – תצפית, בסיס יציאה, ומתן שליטה בלעדית של קשר אלחוטי לגזרה. כמו כן, היא מקנה אופציה למיקום כוחות לשמירה על הגזרה בנקודה שמאפשרת לה גם לשלוט על השטח וגם משאירה אותה מחוץ לאפשרות של תצפית עוינת, בבחינת "רואה ואינו נראה". יש לציין שגובה המקום הופך אותו לנוח מאוד להגנה.

הסיבה להקמת מאחז הנח"ל דווקא במקום זה הייתה נעוצה במיקום חסר תחליף זה, זאת בתקופה שהשטח כולו היה פתוח וזמין להקמת ישובים. המיקום כל כך חריג, שניתן ממנו לצפות על כלל המרחב – מאשדוד ועד חיפה, לכיוון מערב, ואפילו על החרמון מצפון מזרח.

יצוין שכל שטחי "C" שנשארו בשליטה ישראלית בכל האזור אינם נותנים את היתרונות הללו, שכן כמעט כולם תוכננו בתפישת מסדרונות גישה בשטחים נמוכים. המקומות היחידים שנשארו בנקודות גבוהות הם הר עיבל המרוחק, שאינו שומר על ציר 60 בשום אופן, וכן אזור ח'נני-קציר שבקצה הצפון מערבי של הגזרה ואינו בעל רלוונטיות כלשהי לביטחון המרחב המדובר.

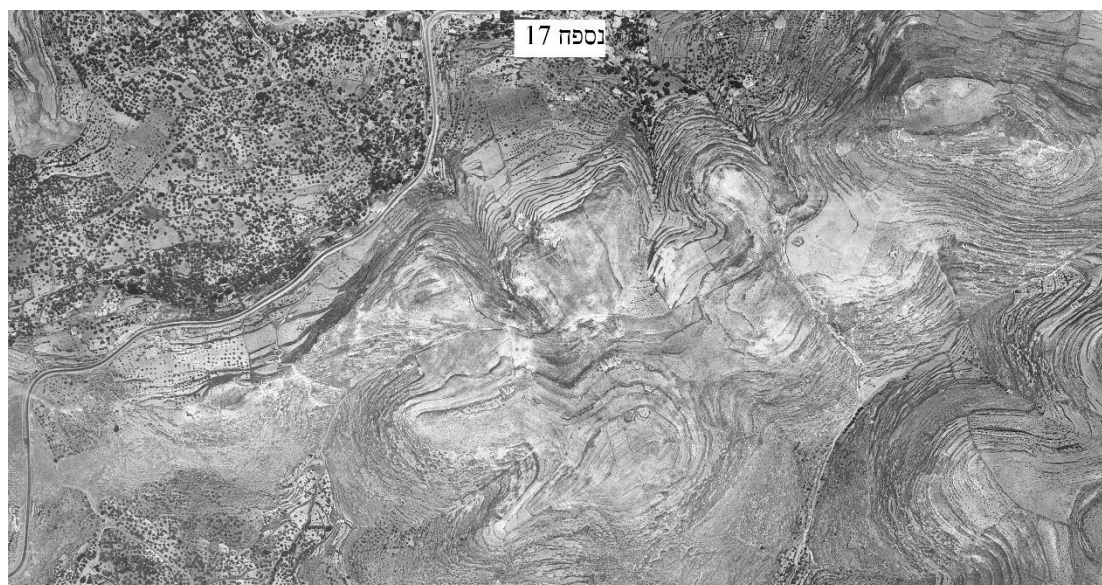
לא רק ישראל, אלא גם ירדן בזמנו הבינה היטב את חשיבותו הקריטית של המקום מבחינה ביטחונית. עד למלחמת ששת הימים היה סמוך לחומש עמדות של מוצב גדודי של הצבא הירדני ושרידיו קיימים עד היום. מצורפים תצלומי אוויר עם המיקומים הללו, וכן תכנית ההגנה הירדנית מאמצע שנות השישים שממנה עולה שאזור חומש היה חוליה חשובה בתכנית ההגנה הירדנית.

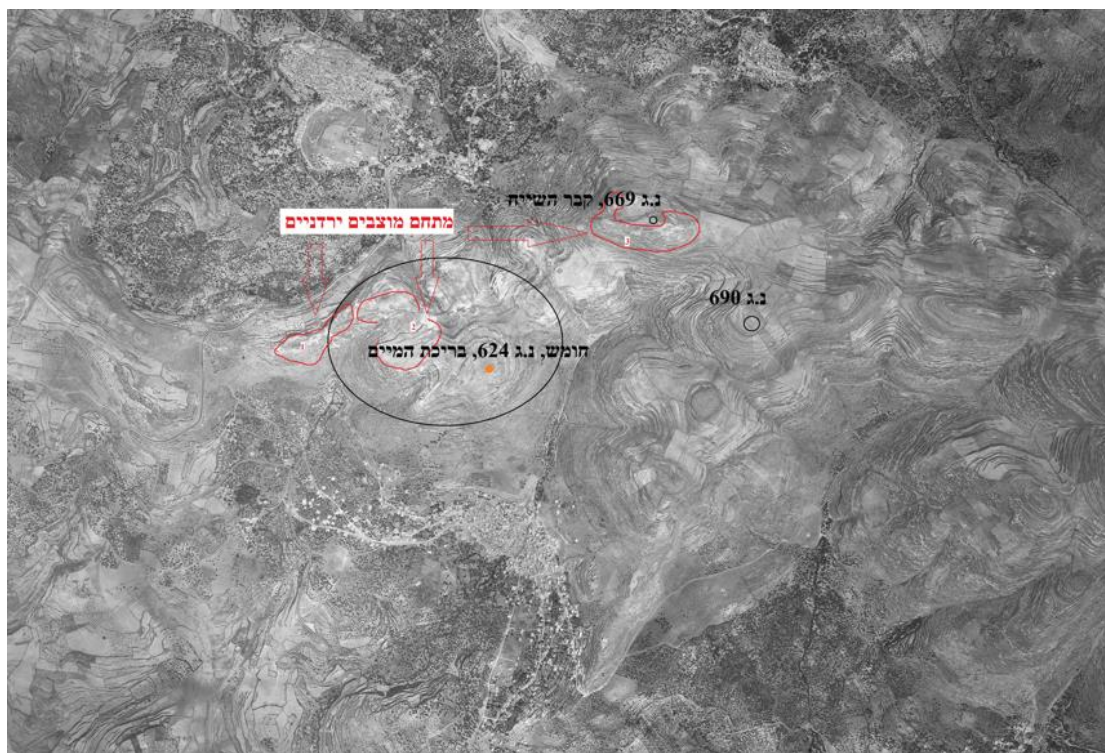
איזור חומש מהווה נקודת שליטה איזורית ואסטרטגית, אשר למדינת ישראל אין הפריבילגיה הביטחונית והלאומית לוותר עליה או להזניח את עוצמת האחיזה בה.

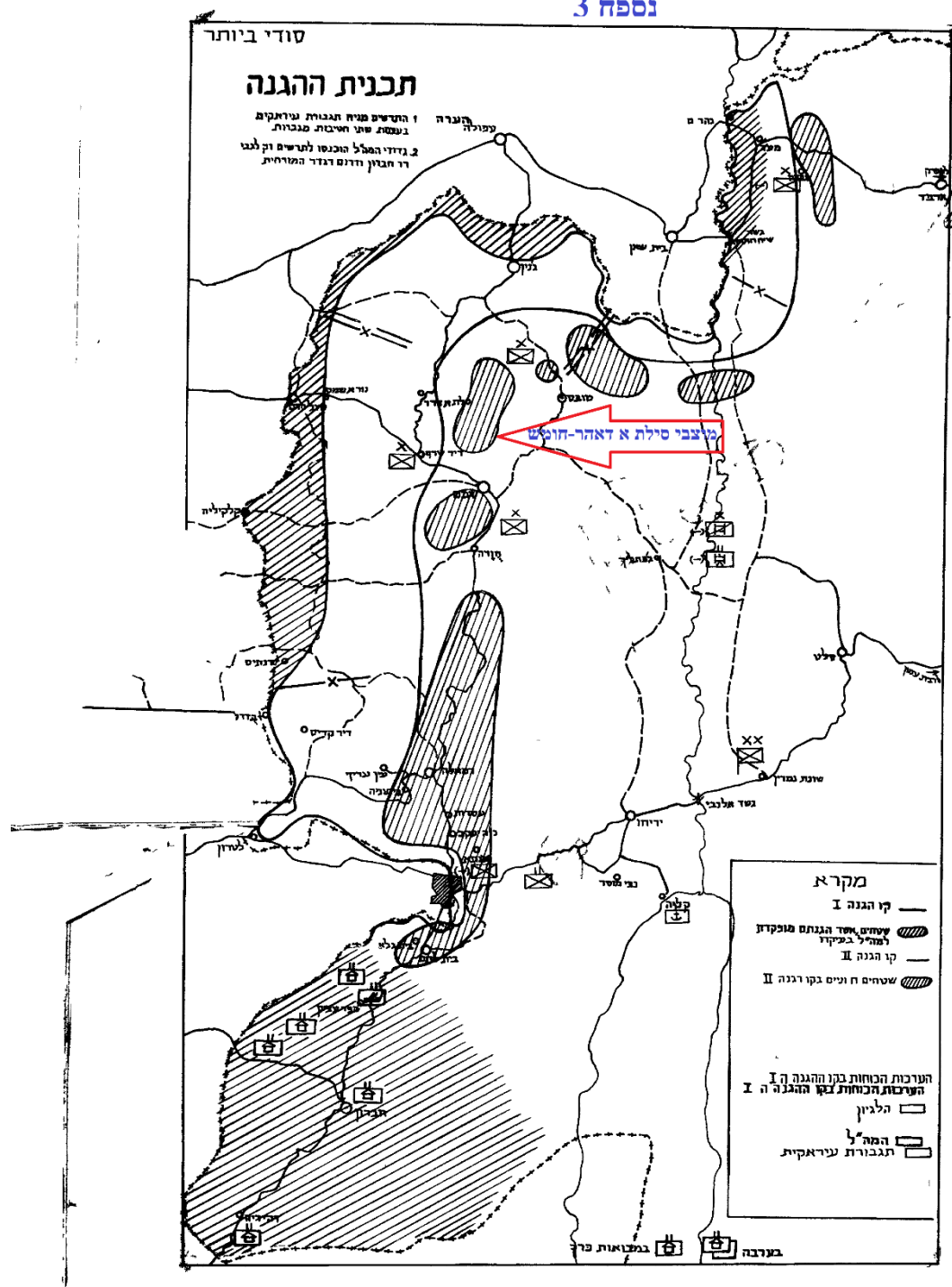
נספחים :

1. תצלום אוויר של מיקום המתחמים הירדניים ביחס לישוב.
2. תצלום אוויר מיד לאחר ששת הימים של מיקום המוצבים.
3. מסמך מודיעיני ירדני משנת 1965 של ההיערכות הירדנית ביו"ש ובו ציון מוצבי גזרת חומש כחוליה חשובה בהיערכות הירדנית.
4. מפת המוצבים המפורטת.
5. תמונות שרידי המוצבים כיום.
6. תמונה של אזור חדרה מחומש.
7. תמונה של תל אביב מחומש.

נספח 1

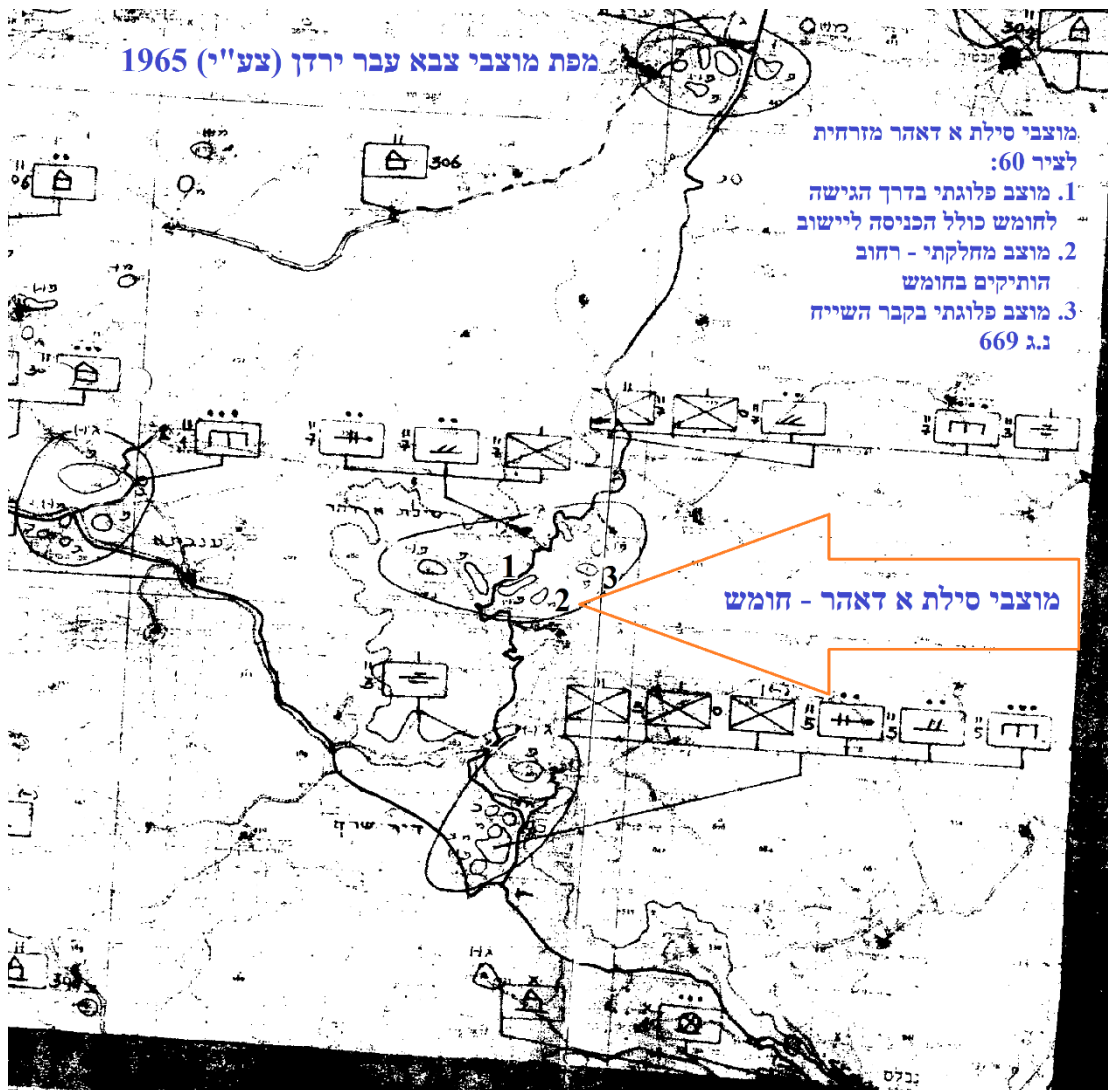

מפת מוצבי צבא עבר ירדן (צע"י) 1965

מוצבי סילת א דאהר מזרחית
לציר 60:

1. מוצב פלוגתי בדרך הגישה
לחומש כולל הכניסה ליישוב
2. מוצב מחלקתי - רחוב
הותיקים בחומש
3. מוצב פלוגתי בקבר השייח
ג. 669

מוצבי סילת א דאהר - חומש

תיעוד מצולם של שרידי ביצורים במוצבים 1 ו-2.

